

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

ME'DA YARASI PATOFIZIOLOGIYASI VA UNING OLDINI OLISH CHORA TADBIRLAR

Vaqqosova Shoxsanam

Central Asian Medical University talabasi

Ilmiy rahbar: F.A.Raqibov

Me'da yarasini tushinishimiz uchun oshkozon anatomiyasi va fiziologiyasi bilan tanishib chikamiz

Me'da, oshqozon (lotincha: gaster; qadimgi yunoncha: γαστήρ) — ovqat hazm qilish sistemasining kengaygan qismi. Me'dada ovqat saqlanadi, maydalanadi va qisman hazm bo'ladi. Me'da ichakning oldingi ixtisoslashgan qismi sifatida birinchi marta ayrim bo'shliqichlilar, yassi chuvalchanglar va xalqali chuvalchanglarda paydo bo'ladi. Umurtqali hayvonlarda me'da ichakning oldingi kengaygan qismi hisoblanadi. Ayrim baliqlarda me'da ixtisoslashmagan, ko'pchilik baliqlarda qizilo'ngach va ichakdan aniq ajralmagan. Suvda va quruklikda yashovchilarda me'da hazm qilish sistemasining boshqa qismlaridan aniq ajralgan. Qushlar me'dasi mustaqil bezli va muskulli bo'limdan iborat. Sut emizuvchilar Me'dasi murakkab tuzilgan bo'lib, kirish va chiqish qismi hamda Me'da tubi va tanasidan tashkil topgan. Ko'pchilik kavshovchi sut emizuvchilar me'dasi 4 bo'lma: katta qorin, to'rqorin, qatqorin va shirdondan iborat.

Odamda me'da qorin bo'shlig'ida joylashgan bo'lib, shakli loviyaga o'xshaydi. Uning ko'proq qismi chap tomondagi qovurg'a osti sohasida, ozroq qismi esa qorin bo'shlig'i tepa bo'lagining o'rtasida turadi. Me'da tanasining yuqori qismi (tubi) kengaygan va diafragma qaragan. Me'dadan chiqish qism (pilorus) qorinning o'rta chizig'i orqasidan o'ngga o'tadi. Me'daning kirish qismi qizilo'ngachdan boshlansa, chiqish qismi 12 barmoq ichakka qo'shiladi. Ovqat bilan o'rtacha to'lgan Me'da yuqoridan jigarning pastki yuzasiga va diafragma; pastdan ko'ndalang ichak va uning tutqichiga tegib turadi. Me'daning botiq chekkasi (kichik qiyshaymasi) o'ngga va yuqoriga, qavariq chekkasi (katta qiyshaymasi) chapga va pastga qaragan. Me'dadan chapda - taloq, pastda va orqada - me'da osti be'zi bor. Me'da hamma

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

tomondan qorin pardasi bilan oʻralgan. Meʼda sigʻimi har kimda har xil: yangi tugʻilgan bolada 20-30 ml, oʻrta yoshdagi odamlarda 1-3 l; erkaklar meʼdasi ayollarnikiga nisbatan kattaroq boʻladi.

Ovqat hazm qilish sistemasi — odam va hayvonlar organizmida oziqmoddalarning qayta ishlanishi va hazm boʻlishini taʼminlaydigan organlar majmui. Koʻpchilik bir hujayralilar (mas, amyoba)da Ovqat hazm qilish sistemasi funktsiya-sini ovqat hazm qilish vakuollari bajaradi. Bundan tashqari, ayrim bir hujayralilar (mas, tufelka)da oziq kiradigan (ogʻiz, halqum) va oziq qoldiqlari chiqadigan maxsus teshikchalar ham boʻladi. Tuban koʻp hujayralilar (mas, gʻovaktanlilar, boʻshliqichlilar, ichaksiz turbellariyalar)da oziq maxsus hujayralar ichida hazm boʻladi. Umurtqasiz hayvonlar Ovqat hazm qilish sistemasi juda xilma-xil. Eng oddiy tuzilgan hayvonlar (boʻshliqichlilar, taroqlilar) Ovqat hazm qilish sistemasiq.s. ogʻiz teshigi bilan boshlanadigan va shu teshik bilan tamom boʻladigan gastral boʻshliqdan iborat.

Koʻpchilik hayvonlar (nemertinalar, toʻgarak chuvalchanglar, mollyuskalar, halqali chuvalchanglar, boʻgʻimoyoqlilar) Ovqat hazm qilish sistemasiq.s. oldingi, oʻrta va orqa boʻlimlardan tashkil topgan boʻlib, ogʻiz va anal. teshik or-qali tashqi muhit bilan bogʻlangan. Odam va umurtqali hayvonlar Ovqat hazm qilish sistemasining tuzilishi oziqlanish xususiyati va sharoitiga bogʻliq. Ovqat hazm qilish sistemasi nayining oldingi qismi ixtisoslashib, ogʻiz boʻshligʻi, halqum va qiziloʻngacht hosil qiladi. Ogʻiz boʻshligʻida jagʻlar, tishlar, shilimshiq va soʻlak bezlari, til va boshqa joylashadi. Ovqat hazm qilish sistemasining oʻrta qismi hisobidan oshqozon, ingichka ichak, jigar, oshqozon osti bezi vujudga keladi. Ovqat hazm qilish nayining keyingi qismi yoʻgʻon ichak, toʻgʻri ichak va anal teshikdan iborat. Qiziloʻngach, oshqozon, ingichka ichak va yoʻgʻon ichak birgalikda ovqat hazm qilish nayini hosil qiladi; uning devori shilimshiq, seroz va muskul qavatlaridan tashkil topgan. Evolyusiya jarayonida hayvonlar tanasining yiriklashuvi tufayli bilan ovqat hazm qilish nayi shilimshiq qavati yuzasi har xil yoʻl bilan (ichakning uzayib sirtmoq hosil qilishi, burmalar paydo boʻlishi, shilimshiq qavat vorsinkalarining rivojlanishi, epiteliyning ichak devoriga yoki ichak boʻshligʻiga botib kirishi orqali) kengayib borgan. Ana shu tariqa

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

juda ko'p sonli mayda (ichak devori) yoki yirik (jigar, oshqozon osti) bezlar hosil bo'lgan. Ovqat hazm qilish nayi shilimshiq qavati ostida himoya funksiyasini bajaradigan limfoid follikulalar joylashgan. Ovqat hazm qilish sistemasi qon va limfa tomirlari bilan ta'minlangan. Ovqat hazm qilish sistemasining funksional faoliyati murakkab neyro-gumoral va gormonal mexanizmlar orqali boshqariladi. Bu jarayonda Ovqat hazm qilish sistemasining o'z gormonlari asosiy ahamiyatga ega (yana q. Neuro-gumoral regulyasiya, Gormonal regulyasiya).

Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak yaralari - umumiy ma'noda "peptik yara" deb ataladi - oshqozon yoki o'n ikki barmoqli ichakning kislotali-pepsinli me'da shirasining ta'siri ostida yuzaga keladigan shilliq qavat, submukoza va mushak qatlamini o'z ichiga olgan keskin cheklangan to'qimalarning yo'qolishi. Oshqozon yarasi, ayniqsa, yosh erkaklarda qorinning yuqori qismida takrorlanadigan yoki doimiy bezovtalanishning keng tarqalgan sababidir. O'n ikki barmoqli ichak yarasi barcha oshqozon yaralarining taxminan 80% ni tashkil qiladi va erkaklarda ayollarga qaraganda tez-tez uchraydi; oshqozon yarasida jinsning nisbati taxminan bir. Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak yarasini diagnostika, davolash va prognozda farqlar tufayli farqlash muhimdir. Oshqozon yarasining sabablari to'liq aniqlanmagan; Ko'pgina omillar, xususan, asabiy taranglik, ba'zi dorilarni (masalan, salitsilatlar va kortikoidlar) qabul qilish va gormonal omillar rol o'ynashi mumkin.

Xavf ostida bo'lgan shaxslar

Oshqozon yarasini o'ziga xos kasbiy kasallik deb hisoblash mumkin bo'lmasa-da, u professional odamlar va stress ostida ishlaydiganlar orasida o'rtachadan yuqori. Jismoniy yoki hissiy stress oshqozon yarasi etiologiyasida muhim omil hisoblanadi; turli kasblarda uzoq muddatli hissiy stress xlorid kislota sekretsiasini va gastroduodenal shilliq qavatning shikastlanishga moyilligini oshirishi mumkin.

Oshqozon yarasi va mashg'ulot o'rtasidagi bog'liqlik bo'yicha ko'plab tadqiqotlar natijalari turli kasblarda oshqozon yarasi bilan kasallanishning sezilarli farqlarini aniq ko'rsatib beradi. Ko'pgina tadqiqotlar haydovchilar, avtomexaniklar, tramvay konduktorlari va temir yo'l xodimlari kabi transport

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

xodimlarining yara kasalligiga chalinish ehtimolini ko'rsatadi. Shunday qilib, 3,000 dan ortiq temiryo'lchilarni qamrab olgan bir tadqiqotda peptik yaralar texnik xizmat ko'rsatish va ma'muriy xodimlarga qaraganda poezd ekipajlari, signal operatorlari va inspektorlarda tez-tez uchraydi; smenali ish, xavf-xatarlar va javobgarlik hissa qo'shadigan omillar sifatida qayd etilgan. Boshqa bir keng miqyosli so'rovda esa, transport xodimlari yaraning "oddiy" darajasini ko'rsatdi, bu esa shifokorlar va malakasiz ishchilar guruhida eng yuqori bo'lgan. Baliqchilar va dengiz uchuvchilari ham oshqozon yarasidan aziyat chekishadi, asosan oshqozon turi. Ko'mir konchilarni o'rganishda oshqozon yarasi bilan kasallanish ishning mashaqqatliliigi bilan mutanosib ekanligi aniqlandi, bu ko'mir yuzida ishlaydigan konchilarda eng yuqori ko'rsatkichdir. Payvandchilarda va magniyni qayta ishlash zavodida ishlaydigan ishchilarda oshqozon yarasi bilan kasallanganligi haqidagi xabarlar metall bug'lari bu holatni keltirib chiqarishi mumkinligini ko'rsatadi (garchi bu erda sabab stress emas, balki zaharli mexanizm bo'lib ko'rinadi). Nazoratchilar va xo'jalik boshqaruvchilari, ya'ni odatda sanoat yoki savdo sohasida mas'ul lavozimlarni egallagan shaxslar orasida ham ko'tarilgan holatlar kuzatilgan; Shunisi e'tiborga loyiqki, o'n ikki barmoqli ichak yarasi deyarli faqat ushbu guruhlarda yuqori kasallanishga to'g'ri keladi, oshqozon yarasi bilan kasallanish o'rtacha.

Boshqa tomondan, qishloq xo'jaligi ishchilari orasida oshqozon yarasi kam uchraydi va o'tirgan ishchilar, talabalar va chizmachilar orasida ustunlik qiladi.

Shunday qilib, oshqozon yarasining kasbiy kasallanishiga oid dalillar ma'lum darajada qarama-qarshi bo'lib ko'rinsa-da, hech bo'lmaganda bir nuqtada kelishuv mavjud, ya'ni mashg'ulotning stressi qanchalik yuqori bo'lsa, oshqozon yarasi darajasi shunchalik yuqori bo'ladi. Ushbu umumiy munosabatni sanoatlashtirish va modernizatsiya jarayonida ko'plab ishchilar tobora ko'proq tirbandlik va qatnovning og'ir sharoitlari kabi omillar ta'siri ostida stress va zo'riqish ta'siriga tushib qolgan rivojlanayotgan mamlakatlarda ham kuzatish mumkin. mashinalar, tizimlar va texnologiyalar, og'irroq ish yuklari va uzoqroq ish vaqti, bularning barchasi oshqozon yarasi rivojlanishiga yordam beradi.

diagnoz

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

Oshqozon yarasining diagnostikasi anamnezda oshqozon yarasi bilan bog'liq xarakterli bezovtalik, oziq-ovqat yoki ishqorni iste'mol qilish yoki oshqozon-ichakdan qon ketish kabi boshqa ko'rinishlarni bartaraf etish bilan bog'liq; eng foydali diagnostika usuli - bu oshqozon-ichak traktining yuqori qismini rentgenologik tekshirish.

Ushbu holatning tarqalishi to'g'risida ma'lumot to'plash urinishlariga oshqozon yarasi xabar qilinadigan kasallik emasligi, oshqozon yarasi bilan og'rigan ishchilar ko'pincha o'zlarining alomatlari haqida shifokor bilan maslahatlashishni kechiktirishi va ular buni qilganda mezonlarga jiddiy to'sqinlik qildi. tashxis uchun bir xil emas. Shuning uchun ishchilarda oshqozon yarasini aniqlash oddiy emas. Ba'zi zo'r tadqiqotchilar, haqiqatan ham, o'lim to'g'risidagi yozuvlardan, shifokorlarga so'rovnomalardan va sug'urta kompaniyalari statistikasidan ma'lumotlarni to'plash urinishlariga ishonishlari kerak edi.

Профилактик choralar

Kasbiy tibbiyot nuqtai nazaridan, kasbiy ma'noga ega bo'lgan psixosomatik kasallik sifatida qaraladigan oshqozon yarasining oldini olish, birinchi navbatda, to'g'ridan-to'g'ri yoki bilvosita ish bilan bog'liq omillar tufayli ortiqcha stress va asabiy taranglikni yumshatishga asoslangan bo'lishi kerak. Ushbu umumiy tamoyilning keng doirasi doirasida, masalan, ish vaqtini qisqartirish, dam olish va dam olish uchun qulayliklarni joriy etish yoki yaxshilash, moliyaviy ahvolni yaxshilash bo'yicha jamoaviy harakatlarni o'z ichiga olgan keng ko'lamli chora-tadbirlar uchun imkoniyat mavjud. sharoitlar va ijtimoiy ta'minot, shuningdek (mahalliy hokimiyat organlari bilan birgalikda) qatnov sharoitlarini yaxshilash va ish joylaridan oqilona masofada mos uy-joy bilan ta'minlash choralari - ish muhitida stressni keltirib chiqaradigan muayyan vaziyatlarni aniqlash va bartaraf etish bo'yicha to'g'ridan-to'g'ri harakatlar haqida gapirmasa ham bo'ladi.

Shaxsiy darajada muvaffaqiyatli profilaktika bir xil darajada to'g'ri tibbiy ko'rsatma va ishchining aqlli hamkorligiga bog'liq bo'lib, u ish bilan bog'liq va boshqa shaxsiy muammolar bo'yicha maslahat olish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

Jismoniy shaxslarning oshqozon yarasi bilan kasallanish javobgarligi turli kasbiy omillar va shaxsiy xususiyatlar bilan kuchayadi. Agar ushbu omillarni tanib olish va tushunish mumkin bo'lsa va birinchi navbatda, agar ma'lum kasblar va oshqozon yarasining yuqori darajasi o'rtasidagi aniq bog'liqlik sabablari aniq ko'rsatilsa, relapslarning muvaffaqiyatli oldini olish va davolash imkoniyatlari sezilarli darajada oshadi. Mumkin *Helicobacter* infeksiyani ham yo'q qilish kerak. Ayni paytda, umumiy ehtiyot chorasi sifatida, ishga joylashishdan oldin yoki davriy tekshiruv o'tkazayotgan shaxslar oshqozon yarasining o'tmishdagi oqibatlarini yodda tutishlari kerak va tegishli ishchilarni ish joyiga qo'ymaslik yoki tark etmaslik uchun harakat qilish kerak. ish joylari yoki ular og'ir stresslarga duchor bo'ladigan vaziyatlar, ayniqsa asabiy yoki psixologik xususiyatga ega.

Oshqozon kasalliklari deganda oshqozonga ta'sir qiladigan kasalliklar tushuniladi. Oshqozonning har qanday sababga ko'ra infeksiyasi bilan yallig'lanishi gastrit deb ataladi va oshqozon-ichak traktining boshqa qismlarini qo'shganda gastroenterit deb ataladi. Gastrit surunkali holatda davom etsa, u atrofik gastrit, pilorik stenoz (oshqozondan ingichka ichakning birinchi qismiga (pilorus) teshikning torayishi) va oshqozon saratoni kabi bir qancha kasalliklar bilan bog'liqdir. Yana bir keng tarqalgan holat — oshqozon yarasi ya'ni shikastlanishidir. Yaralar oshqozon shilliq qavatini buzadi, bu oshqozon to'qimasini oshqozon kislotalaridan himoya qiladi. Peptik yaralar ko'p hollarda bakterial *Helicobacter pylori* (odatda oshqozonda topiladigan, gram-manfiy, mikroaerofil, spiral (spiral) bakteriya) infeksiyasidan kelib chiqadi. Epstein-Barr virusi infeksiyasi oshqozon saratonini qo'zg'atadigan yana bir omildir.

Oshqozon yarasi bilan bir qatorda g'ayritabiiy arteriyalar yoki tomirlarning yorilishi natijasida Dieulafoy lezyoni (ko'pincha oshqozon devorida (submukozal) eroziya va qon ketadigan katta burilishli arteriola bilan tavsiflangan tibbiy holat) va oshqozon antral tomir ektaziyasini o'z ichiga oladigan qon qusish holati ham bo'lishi mumkin. Oshqozonning tug'ma kasalliklari o'z ichiga parietal (bosh suyagining tepa qismiga oid) hujayralarga qarshi B12 vitaminini singdira olmaslikka olib keladigan zararli anemiyani ham oladi. Oshqozon kasalligiga olib kelishi mumkin bo'lgan boshqa umumiy

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

simptomlar orasida ovqat hazm qilish buzilishi yoki dispepsiya, qusish va surunkali kasalliklarda ovqat hazm qilish muammolari, to'yib ovqatlanmaslik shakllari kiradi: 850–853. Oddiy testlarga qo'shimcha ravishda, oshqozonni tekshirish yoki biopsiya olish uchun endoskopiya dan foydalanish mumkin.

Xulosa:

Ovqat hazm qilish sistemasida oshqozon asosiy ro'lni bajaradi. Agar to'g'ri ovqatlanish ratsioniga amal qilinmasa oshqozonda turli kasalliklar va yaralar hosil bo'lar ekan. Ovqatni hazm bo'lishida asab tizimining ham o'rni katta bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. www.Wikipediya.org saytidan
2. Normal fiziologiya O.T.Alaviya, Sh.Q.Qodirov. 348-352 betlar.
3. Patologik fiziologiya N.H.Abdullayev 316-378 betlar.
4. Gadayev Odam anatomiyasi 256-262-betlar.
5. A.Gadayev Ichki kasalliklar 525-447 betlar.